

De Poolse bruid

T Yvon van Apeldoorn

F Polle B. Willemsen
(foto Bert Hadders) Diederik Winchester

Vanaf 22 juni is *De Poolse Bruid*, na het daverende succes in 2019, opnieuw zes weken lang te zien in boerderij De Haver in Onderdendam. "Alles klopt aan deze voorstelling," schreef de jury van het Nederlands Theaterfestival destijds, en selecteerde de productie van het Noord Nederlands Toneel en tgECHO als een van de tien beste voorstellingen van het seizoen.

'Bert Hadders over de muziek in *De Poolse Bruid*'

Het idee om een theaterbewerking te maken van de gelijknamige film uit 1998, waarin een Poolse vrouw een veilig heenkomen vindt bij een Groninger boer en er zich een bijzonder contact ontwikkelt tussen die twee, kwam van actrice Lotte Dunselman. Ze vertolkt zelf ook de vrouwelijke hoofdrol,

waarvoor ze genomineerd werd voor de Theo d'Or. Jibbe Willems schreef de magistrale tekst, die hem op zijn beurt een nominatie opleverde voor de Toneelschijfprijs 2020.

De muzikale begeleiding van de voorstelling is in handen van Bert Hadders en Joost Dijkema. Hadders, wereldberoemd in de muziekscene van Groningen, maakte meer dan honderd Groningstalige liedjes en bracht vijf cd's uit; vier met zijn band de Nozems en één samen met fingerpick-gitarist Joost Dijkema. Daarnaast maakt hij muziek voor theatervoorstellingen, heeft hij een wekelijkse vaste column op Radio Noord en treedt hij momenteel samen met schrijver Herman Sandman op met *Gezing & Geplaas*. In 2018 ontving hij de K. ter Laan-prijs, voor zijn verdiensten voor de Groninger taal.

Je staat bekend om je Groningstalige muziek, maar je bent geboren en getogen in Ze Exloërmond, in Drenthe. Hoe zit dat?

'Ik kom uit de Veenkoloniën en dat is cultureel gezien eigenlijk een apart gebied; de cultuur en de taal zijn Gronings, ook al ligt een gedeelte in Drenthe. Wij spraken thuis in ons gezin trouwens Nederlands, dat vonden mijn ouders belangrijk. Ik was de enige van mijn vrienden bij wie thuis geen Gronings werd gepraat.'

En toch ben je in het Gronings gaan zingen?

'Het dialect en het gebruik van de streektaal werd in die tijd enorm gestimuleerd, daar heb ik gebruik van gemaakt. Het Gronings is mijn verdienmodel geworden. Maar inmiddels vind ik het te beperkend.'

Morricone, die je als regisseur kunt gebruiken in je communicatie, om een bepaald gevoel aan te duiden.'

Hoe begin je eigenlijk met het maken van zo'n soundscape?

'In dit geval begonnen we met een theemaatje, een melodietje op een paar noten, dat we dan steeds opnieuw lieten terugkomen in een andere vorm; met andere instrumenten, in een ander tempo. We hebben wat dingen opgenomen in de studio, die Lies vervolgens op de vloer is gaan uitproberen: wat gebeurt er met een bepaalde scène als je er muziek onder zet? De timing was vooral heel belangrijk. Welke momenten vragen om muziek, welke momenten juist niet? Stiltes kunnen ook heel mooi werken, de muziek klappt er daarna dan weer lekker in.'

Heeft de muziek in het theaterstuk dezelfde functie als in de film?

'In de film is meer ruimte voor de muziek omdat er nauwelijks wordt gepraat, de personages verstaan elkaar immers niet. Het verhaal wordt voornamelijk in beeld verteld. Er is veel stilte, veel landschap en hier en daar een liedje van Ede Staal. Het theaterstuk is in feite het tegenovergestelde van de film. Het beeld is omgezet in tekst. Het is waanzinnig knap hoe Jibbe Willems dat heeft gedaan, hoe hij de beelden van de film heeft verwoord, op zo'n manier dat het weer beeld wordt. Ik vind het zo'n gewaagde constructie! De acteurs schakelen voortdurend van de rol van verteller naar die van hun personages, ze spreken afwisselend in de derde en de eerste persoon, soms binnen één adem.'

Ik ben steeds meer belang gaan hechten aan mijn teksten en ik wil dat meer mensen ze kunnen verstaan, daarom schrijf ik nu ook vaker in het Nederlands. Want voor wie doe ik het anders straks nog? Voor een uitstervend groepje oude mannetjes in de provincie. De taal is aan het verdwijnen. Dat is heel jammer, maar sinds ik zelf een kind heb dat ik geen Gronings heb geleerd, snap ik het. Ik was het wel van plan, maar het gebeurde niet. Het voelde onnatuurlijk; met Lotte praat ik geen Gronings (*Lotte Dunselman en Bert Hadders hebben een relatie en samen een dochter, red.*), niemand hier in de straat spreekt Gronings en ook niemand in onze familie.

Ik ben met mijn Nederlandse liedjes nog niet helemaal waar ik wil zijn. Ik vind mezelf heel goed in het Gronings, maar in het Nederlands is het nog zoeken. Het lijkt wel of je een andere persoonlijkheid hebt in een andere taal en andere onderwerpen kiest. Een rare ontdekking. Mijn Groningse liedjes zijn vaak anekdotisch, over types en personages, maar in het Nederland klinkt dat al snel te serieus.'

In de voorstelling De Poolse Bruid staan Lotte en jij samen op het podium. Hebben jullie dat vaker gedaan?

'In 2008 speelden we samen in de voorstelling Peerd & Woagen van stichting PEERD, zo hebben we elkaar leren kennen. Daarna hebben we niet meer echt samengewerkt, tot Lotte met deze voorstelling begon en vroeg of ik de muziek wilde maken, samen met Joost Dijkema. Met hem had ik vlak daarvoor de cd Kokeleko gemaakt, met een soort

Veenkoloniale folk. Ik was op dat moment zelf net van plan om met synthesizers in de weer te gaan en het leek me heel interessant om die combinatie te maken, van elektronica en akoestische instrumenten.'

Je hebt al eerder muziek gemaakt voor theatervoorstellingen, zoals Iemandland en Roegzand. Was dit anders?

'Bij die voorstellingen ging het meer om de liedjes en vooral ook om de tekst en inhoud van de liedjes. Wat we voor De Poolse Bruid hebben gemaakt is meer een soundscape onder de voorstelling. We maken gebruik van synthesizers en drones en bespelen veertien verschillende instrumenten: piano, banjo, melodica, een hele rij gitaren. Er zit maar één liedje in de voorstelling: 'De muur van Jericho', over een boer, een die naar zijn boerderij staat te kijken. Een aardbevingsslachtoffer. Je kunt nu natuurlijk geen voorstelling maken over het Groninger platteland zonder die problematiek erbij te betrekken. De boer in de film heeft financiële problemen, hij kan geen lening van de bank krijgen om zijn boerderij te laten voortbestaan. In het theaterstuk gaat dit vanzelfsprekend over de aardbevingen. Niet expliciet, er komt geen gas of NAM in de tekst voor, maar de wanhoop is herkenbaar.'

In de pers werd jullie muziek vergeleken met de soundtrack van Paris Texas, van Ry Cooder.

'Haha, ja, er zit een slidegitaar in, dan krijg je dat. Maar eerlijk gezegd heeft de regisseur, Lies van de Wiel, dat ook wel genoemd, als inspiratiebron. Ry Cooder is een van die iconen, net als Tom Waits, John Williams en Ennio

Het is verbazingwekkend hoe goed dat werkt – zonder attributen, ze zetten geen ander petje op – je hoort vanzelf wie er aan het woord is. Lotte's personage spreekt bijvoorbeeld met een subtiel Pools accent.'

Heb je er weer zin in, eigenlijk?

'Jazeker, het is midden in de zomer, op een prachtige boerderij, lekker in de velden. En we weten dat we publiek hebben, dat is een lekker gevoel. Maar dat had ik in 2019 ook al. Het was voor het eerst dat ik me voor een première niet druk maakte over wat de mensen ervan zouden vinden. Ik wist: dit is gewoon goed. Het leuke van zo'n locatievoorstelling, zeker met zo'n bekende titel, is dat het heel veel verschillende mensen aantrekt, ook mensen die niet per se theaterbezoekers zijn.'

Ik las dat je ook ooit een liedje hebt gemaakt met de titel De Poolse Bruid?

'Klopt, tien jaar geleden. De titel had ik gestolen van de film, maar verder had het er niets mee te maken. Het is een lollig liedje over een boer die op internet een Poolse vrouw bestelt en dat loopt natuurlijk helemaal fout. Bij het NNT waren ze nog even bang voor verwarring. Dat mensen mijn naam zouden zien in combinatie met die titel, en dan zouden denken dat ze op iets anders afkwamen. Maar er is maar één iemand geweest die na de voorstelling zei: "Ik had aigenlieks wel doocht dastoe dat nummer nog wel eem speulen zolst."'

B

Tussen 22 juni en 17 juli speelt het Noord Nederlands Toneel opnieuw een reeks voorstellingen van De Poolse Bruid in boerderij De Haver in Onderdendam. Dit rijksmonument is in het bezit van Het Groninger Landschap.

Kijk voor meer informatie op: www.poolsebruid.nl

STICHTING LAWAY ARTS

Dansende Dekens

11 & 12 JUNI 2022 | DE BLAUWE SCHUIT - WINSUM

OTTO KALKHOVEN
FOTOGRAAF
WWW.OTTOKALKHOVEN.NL

De Ploeg springlevend!

Groninger kunstkring De Ploeg exposeert in de Zilverkamer in Appingedam.
10 juni t/m 27 augustus 2022

www.groningerkunstkringdeploeg.nl
www.degroningerzilverkamer.nl

Oude Kerkstraat 1
9901 JB Appingedam

Openingstijden:
Dinsdag t/m vrijdag
11.00 uur - 17.00 uur
Zaterdag
11.00 uur - 16.00 uur

Museum Helmantel

Henk Helmantel toont: Stilleven's Interieurs Landschappen.

Na exposities de afgelopen jaren in oa Taiwan, Worpsswede in Duitsland, Het Drents Museum in Assen en het Ikonenmuseum in Kampen is het werk van Henk Helmantel nu ook weer te zien in Westeremden. Naast bekende, zijn dit jaar meerdere nieuwe schilderijen te bezichtigen.

21 april t/m 29 oktober
Geopend op donderdag t/m zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur
Museum Helmantel, Abt Emopad 2, 9922 PJ Westeremden
info@helmantel.nl 0596 551 415 - www.helmantel.nl